euro | guidance

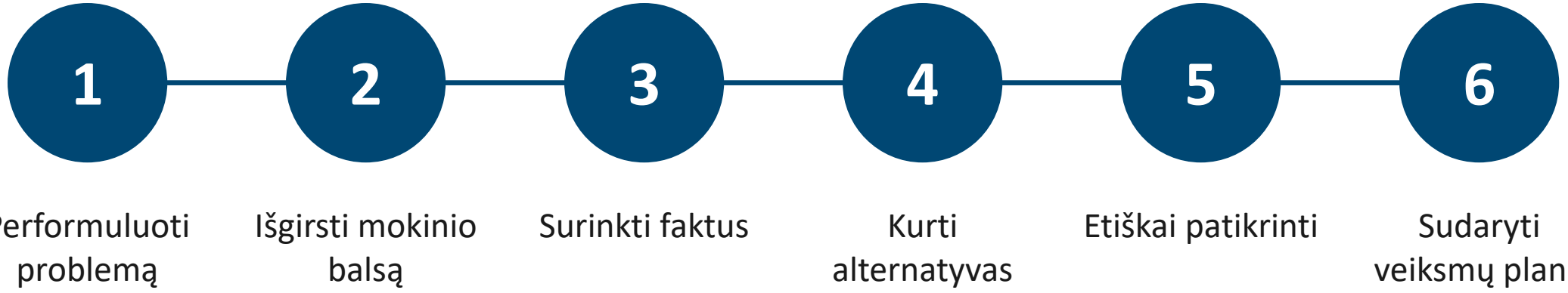
Atvejų dirbtuvės: kaip etiškai spręsti sudėtingas situacijas

Dr. Ieva Kuginytė-Arlauskienė

Seminaras karjeros specialistams, 2026

Kaip analizuosime atvejus

Pirmas klausimas visada: ką iš tikrųjų žinome, o ką tik manome?

euro | guidance

euro | guidance

1 atvejis
Svajonė būti šokių mokytoja

Mokinė, kurios PPT išvadoje nurodytas intelekto sutrikimas, nori mokytis 11 klasėje

Situacija

PPT išvadoje nurodytas intelekto sutrikimas

Nori mokytis 11 klasėje

Svajoja būti šokių mokytoja

Specialistas:

„Man sunku pasakyti, kad ji negali. Bet gal aš klystu ir yra būdų?“

Ką atsakytumėte mokinei ir kokios informacijos jums trūksta?

euro | guidance

Du pavojingi atsakymai

Žemų lūkesčių klaida

„Su tokia išvada negalėsi.“

Atsakyta nepatikrinus faktų

Netikros vilties klaida

„Jei labai norėsi, viskas pavyks.“

Nutylimi realūs reikalavimai

Etiškas kelias: sąžininga informacija ir svajonės turinio paieška

euro | guidance

Kelią lemia ne diagnozė, o programa

Programa	Dokumentas po 10 kl.	Tolesnis kelias
Individualizuota programa	Pagrindinio ugdymo pasiekimų pažymėjimas	Profesinis mokymas arba socialinių įgūdžių programa*
Bendroji ar pritaikyta programa	Pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas	11 klasė ir brandos atestatas

* socialinių įgūdžių programa – esant dideliems ar labai dideliems SUP, iki 21 m.

Pažymėjimų ir brandos atestatų išdavimo tvarkos aprašas (ISAK-236, red. V-1275, 2024), 38.1, 40.1, 52.1 p.

euro | guidance

Mokytojo darbui reikia bent vidurinio išsilavinimo

Mokytojas mokykloje

Aukštasis išsilavinimas ir pedagogo kvalifikacija

Šokio būrelio vadovas

Vidurinis išsilavinimas ir pedagoginių psichologinių žinių kursas

Šokio studijos

Vidurinis išsilavinimas ir stojamasis egzaminas

Švietimo įstatymas, 48 str.; LMTA studijų programos „Šokis ir edukacija“ aprašas, 2026

euro | guidance

Ko dar nežinome?

Kokio laipsnio intelekto sutrikimas?

Pagal kokią programą mokosi dabar?

Kada paskutinį kartą vertinta PPT?

Ką jai reiškia „11 klasė“?

Ką jai reiškia „šokių mokytoja“?

Kokia jos patirtis šokyje?

euro | guidance

Svajonė – ne profesijos pavadinimas

Šokių mokytoja

Šokis, judesys	Ilgalaikis šokio būrelis ar kolektyvas
Scena	Koncertai, festivaliai, mėgėjų kolektyvai
Mokyti kitus	Pagalba vadovui jaunesnių grupėje
Darbas su vaikais	Profesinio mokymo galimybės (patikrinti)
Pripažinimas	Atsakingas vaidmuo grupėje

euro | guidance

Keturi keliai, ne vienas

A. Likti mokykloje

Socialinių įgūdžių programa, jei atitinka sąlygas

B. Profesinis mokymas

Profesija ir šokis laisvalaikiu

C. Šokis kaip vaidmuo

Kolektyvas, pasirodymai, pagalba vadovui

D. Pakartotinis įvertinimas

Jei PPT vertinimas senas ar abejotinas

euro | guidance

Kaip kalbėti su mokine

Vengti

„Su tavo išvada negalėsi.“

„Jei labai norėsi, viskas pavyks.“

Geriau

„Papasakok, ką tau labiausiai patinka šokyje.“

„Pažiūrėkime kartu, kokiais būdais šokis gali būti tavo gyvenime dabar ir ateityje.“

euro | guidance

Svarbiausia žinutė

Svajonė nėra profesijos pavadinimas.

Etiška ne atimti svajonę ir ne jai pataikauti, o paversti ją realių pasirinkimų rinkiniu.

euro | guidance

euro | guidance

2 atvejis
Dėmesys klasėje

Kaip padėti mokiniui susikaupti, kai klasėje yra 2–3 mokiniai, turintys emocijų ir elgesio sutrikimų?

Situacija ir trys pavojai

„Probleminio mokinio“ logika

Ieškoma, kaip izoliuoti 2–3 mokinius

Atsakomybės perkėlimas

„Nekreipk dėmesio“; susikaupęs mokinys kaip „ramintojas“

Mokytojo perkrova

Vienas mokytojas be pagalbos

Kuriam mokiniui reikia padėti ir kas turi pasikeisti?

euro | guidance

Pirmiausia suprasti elgesio priežastį

Kas vyksta prieš? → **Elgesys** → **Kas vyksta po?**

Galimos priežastys:

- Išvengti per sunkios užduoties
- Gauti dėmesio
- Sensorinė perkrova
- Nerimas

Funkcinis elgesio įvertinimas – kartu su specialiuoju pedagogu ar psichologu

euro | guidance

Trys pagalbos lygiai vienu metu

Visa klasė

- Struktūra ir rutinos
- Aiškios taisyklės
- Pagyrimas už konkretų elgesį

2–3 mokiniai

- Individualūs elgesio planai
- Pertraukos kortelė
- Ryšys su šeima

Mokykla

- Vaiko gerovės komisija
- Mokytojo padėjėjas
- Kolegų pagalba

euro | guidance

Priemonės visai klasei ir jų pagrįstumas

Priemonė	Ką rodo tyrimai
Aiškios rutinos ir struktūra	Įtraukta į įrodymais grįstų praktikų apžvalgą
3–5 taisyklės, mokomos aktyviai	Įtraukta į tą pačią apžvalgą
Išankstinis priminimas	Įtraukta į tą pačią apžvalgą
Pagyrimas už konkretų elgesį	„Potencialiai“ įrodymais grįsta
Daug galimybių atsakyti	Siejama su geresniu įsitraukimu
Good Behavior Game	Nedidelis poveikis; dėmesiui – nereikšmingas

Simonsen ir kt., 2008; Royer ir kt., 2019; Sutherland ir Wehby, 2001; Smith ir kt., 2019

euro | guidance

Mokiniui, kuriam sunku susikaupti

- Vieta toliau nuo trukdžių, arčiau mokytojo
- Užduotis dalimis, aiškus darbo laikas
- Ausinės savarankiškam darbui – išbandyti
- Paklausti: kas trukdo, kas padeda?

Nesodinti šalia mokinio su elgesio sutrikimais kaip „gero pavyzdžio“

euro | guidance

Etinis patikrinimas atvejams

1. Ar remiuosi patikrintais faktais, ar savo lūkesčiais?
2. Ar sprendimas plečia mokinio galimybes, ar jas siaurina?
3. Ar mokinys pats dalyvauja sprendime?
4. Ar keičiame aplinką, ar ieškome, ką „pašalinti“?
5. Ar neperkeliame atsakomybės kitiems mokiniams?

euro | guidance

Svarbiausia žinutė

Dėmesį lemia ne tik mokinio pastangos, bet ir aplinka.

Keičiame aplinką, o ne ieškome, kurį mokinį pašalinti.

euro | guidance

euro | guidance

3 atvejis
Mokinys mokosi namuose

Kaip dirbti su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiu 5–8 klasės mokiniu, kuris mokosi iš dalies ar visiškai nuotoliniu būdu namuose? Ką daryti, kai tėvai neatvyksta?

Situacija

Mokosi namuose: iš dalies ar visiškai nuotoliniu būdu

5–8 klasė, specialieji ugdymosi poreikiai

Tėvai kviečiami į konsultaciją, bet neatvyksta

Specialistas:

„Ar pakanka tėvams nusiųsti informaciją raštu?“

Ko mokinys netenka, kai nėra mokykloje, ir kaip tai kompensuoti?

Profesinis orientavimas – visiems mokiniams

Visiems

Lygios galimybės, teikiama nenutrūkstamai

5–8 klasės

9 val. per metus: ugdymas karjerai, konsultavimas, informavimas

SUP turintiems

5–15 val. per metus pagal mokinio lygį

Vyriausybės nutarimas Nr. 847 (2022), 5.1, 14.1 p., priedas

euro | guidance

5–8 klasėse – ne profesijos pasirinkimas

Pažinti save

- Stiprybės
- Pomėgiai
- Kas sekasi namuose

Pažinti profesijas

- Profesijos aplink mokinį
- Virtualūs vizitai
- Pokalbis su žmogumi iš profesijos

Mokytis rinktis

- Maži sprendimai
- Trumpalaikiai tikslai
- Mokinio balsas plane

euro | guidance

Kai mokinys mokosi namuose

Susitarti su klasės vadovu ir VGK: kas, kada, kaip

Trumpi, reguliarūs kontaktai vietoj vienos konsultacijos

Jei mokosi iš dalies – susitikti mokykloje tomis dienomis

Pritaikyti formą: vaizdas, trumpos užduotys, aiškus planas

Neperkelti viso darbo tėvams ar laiškams

euro | guidance

Laiškas būtinas, bet nepakankamas

Nepakanka

Vienas laiškas el. dienyne

Išvada „tėvai nesidomi“

Konsultacijų su vaiku atidėjimas

Geriau

Paklausti, kas trukdo atvykti

Pasiūlyti kitą formą: skambutį, vaizdo pokalbį, susitikimą kartu su klasės vadovu

Trumpa, aiški informacija ir vienas konkretus klausimas tėvams

Užfiksuoti, kas bandyta

euro | guidance

Kibirkštys ir blokatoriai: užduotis namams

Kibirkštys

„Kas padeda pradėti?“

Muzika, judesys, humoras, galimybė rinktis

Blokatoriai

„Kas sustabdo?“

Triukšmas, neaiškumas, nuobodulys, nerimas

Vaikas ir tėvai kartu sudaro abu sąrašus, aptariame konsultacijoje

euro | guidance

Svarbiausia žinutė

Mokymosi vieta keičia darbo formą, bet ne mokinio teisę į karjeros ugdymą.

Kai tėvai neatvyksta, keičiame kontakto būdą, o ne atsisakome darbo su vaiku.

euro | guidance

Ką galiu ir ko negaliu

Ne mano kompetencija

Nustatyti, kas vyksta su mokinio emocine sveikata

Teikti psichologinę pagalbą

Vienam spręsti pamokų nelankymą

Žadėti, kad niekam nepasakysiu

Ką galiu padaryti

Pastebėti ir užrašyti faktus: kas, kada, kaip dažnai

Išlaikyti ryšį su mokiniu be spaudimo

Nedelsiant perduoti informaciją klasės vadovui, socialiniam pedagogui, psichologui

Grįžti prie karjeros klausimų, kai mokiniui jau padedama

euro | guidance

Šaltiniai

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 48 str.

Pažymėjimų ir brandos atestatų išdavimo tvarkos aprašas (ISAK-236, red. V-1275, 2024).

LMTA. Studijų programos „Šokis ir edukacija“ aprašas, 2026.

Education Endowment Foundation (2019). Improving Behaviour in Schools.

Simonsen, B. ir kt. (2008). Evidence-based practices in classroom management. Education and Treatment of Children, 31(3).

Royer, D. J. ir kt. (2019). A systematic review of teacher-delivered behavior-specific praise. Remedial and Special Education, 40(2), 112–128.

Sutherland, K. S., Wehby, J. H. (2001). Opportunities to respond and students with EBD. Remedial and Special Education.

Smith, S. ir kt. (2019). A meta-analytic review of RCTs of the Good Behavior Game. Behavior Modification.

LR Vyriausybės nutarimas Nr. 847 „Dėl Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2022).

Mokymosi formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašas (ŠMM įsakymas Nr. V-1049, 2012, su pakeitimais).

Test, D. W. ir kt. (2009). Evidence-based secondary transition predictors. Career Development for Exceptional Individuals, 32(3), 160–181.

REEL. Motivation cycle for neurodivergent kids [vaizdo įrašai]. https://www.reel2e.org/post/motivation-cycle-for-neurodivergent-kids

euro | guidance

Dėkoju už jūsų dėmesį!

euro | guidance